

'Schuin en bruin' aan de Badhuisweg, hoek Stevinstraat (Architect A. Bonnema, 1979) (foto Jan Bron Dik)

Architectuur en stedenbouw Den Haag 1965-1995

Architectuur en stedenbouw uit de periode 1965 - 1995 krijgen eindelijk de belangstelling en waardering die ze verdienen. In 2019 liet de afdeling Monumentenzorg en Welstand van de gemeente Den Haag *Post 65 - Architectuur in Den Haag* verschijnen, een glossy uitgave van 50 pagina's met teksten van Judith van Hoogdalem en Botine Koopmans. In 2021 verscheen *Post 65 - Inspirerende bouwkunst*, van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed en in juni 2023 *Post 65 - Een turbulente tijd*, van Hoogdalem en Koopmans.

De bijdrage van Botine Koopmans lezend bekruipt je een gevoel van ongeloof. Hoe de stad jarenlang het ene na het andere plan indiende om de kern van de stad om te vormen tot een city, een conglomeraat van kantoren, geheel voorbijgaand aan wonen en bewoners. Het is voornamelijk te danken aan enkele wethouders en acties van bewoners dat wij anno 2023 nog een, relatief gezien, leefbaar centrum hebben.

Judith van Hoogdalem gaat in op de stijlkenmerken van Post 65. In de vroege Post 65 zien we nog de architectuur van de

wederopbouw met strakke, strenge bouwstroken. Een kenmerkend gebouw uit deze periode is bijvoorbeeld het kantoor van het Centraal Station. In de jaren '70 overheerst de kleinschaligheid en de menselijke maat en ontstaan panden van baksteen en een schuin dak, zoals het grote gebouw aan de Badhuisweg (zie foto). Ook verschijnen structuralistische gebouwen, zoals het gebouw van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, achter station Laan van NOI. In de jaren '80 nemen architecten afscheid van 'schuin en bruin' en kiezen ze, ook al door de crisis in die jaren, voor het goedkopere betonsteen. Overal in de stad zien we gebouwen met aluminium-, trespa- of polycarbonaatplaten aan de gevel verschijnen. Denk aan de Koninklijke Bibliotheek of aan het Bohemenhuis aan de Bezuidenhoutseweg, waar glas ook een dankbaar bouwelement blijkt. De late Post 65 is vooral beïnvloed door de *Stadsvernieuwing als kulturele activiteit* van wethouder Adri Duivesteijn.

In *Post 65 - Een turbulente tijd* wordt, naast de ontwikkeling van de stad en de architectonische kenmerken, in meer dan 170 pagina's ruime aandacht besteed aan stadsvernieuwing,

Gebouw aan het Piet Heinplein, met uitkragende balkons, inhammen en verspringende witte lijnen (J.R. Koning, 1978) (foto Theo Krijgsman)

De gevels van het voormalige verpleeghuis De Schildershoek aan de Parallelweg zijn opgebouwd uit een combinatie van baksteen en trespavegelplaten (foto Dick Valentijn)

Helemaal jaren '80, dit gebouw aan de Iepaan (Van Veldhoven Partners, 1987) (foto Dick Valentijn)

Op deze luchtfoto is de structuur van Bezuidenhout-West met de gekromde lijnen goed te zien (foto Dienst Stedelijke Ontwikkeling, Haags Gemeentearchief)

groen en openbare ruimte, in Kortenbos, Schipperskwartier, Molenwijk, Bezuidenhout-West, Kraaijenstein, Houtwijk, Nieuw-Waldeck, Scheveningen en natuurlijk het Spuikwartier en de Schilderswijk. Het is mooi om te zien hoe stadsontwikkeling en de kenmerken van Post 65 in al deze afzonderlijke gebieden terugkomen.

Het boek wordt afgesloten met een impressie van het Post 65 woonhuisinterieur. Bijdragen van architecten die in deze periode werkzaam zijn, wisselen de hoofdstukken af. Het is een prachtig en onmisbaar standaardwerk voor iedereen met belangstelling voor Haagse architectuur en stedenbouw.

Piet Vernimmen

Post 65 – Een turbulente tijd. Architectuur en stedenbouw Den Haag 1965-1995, Judith van Hoogdalem en Botine Koopmans. Uitgeverij Walburgpers, 2023, 248 blz., € 34,99. ISBN 978 946 456 1357

Kantoorpand Bohemenhuis. Gevel van beton in combinatie met glas, typisch Post 65 (Mehrtens & Van Veldhoven Architecten, 1979-1982) (foto Jan Bron Dik)